

Intressanta exempel

Hälsokontroll för stödjande anhöriga, Sävsjö kommun

Bakgrund

Kostnadsfri hälsokontroll hos primärvården har erbjudits anhöriga i Sävsjö sedan 2010. Personal som arbetar med stöd till anhöriga har erfarenheter av att anhöriga ofta glömmer bort sig själva och sin egen hälsa i sin omsorg om den närstående. Anhöriga blir "uppslukade" av den närståendes sjukdom/funktionsnedsättning. Kontakt togs med vårdcentralchefer som såg att det var en hälsovinst för anhöriga men också en ekonomisk vinst med minskad sjuklighet.

Syfte/mål

Att ge stöd och upptäcka hälsorisker hos anhöriga som hjälper och stödjer en närstående.

Målgrupp

Anhöriga som hjälper och stödjer äldre, närstående med långvarig psykisk eller fysisk sjukdom eller funktionsnedsättning, föräldrar med barn som har en funktionsnedsättning (där barnen fortfarande bor hemma eller i eget boende) samt anhöriga till personer med missbruksproblematik.

Praktik

När en anhörig önskar hälsokontroll anmäls detta till anhörigsamordnaren, som fyller i en enkel blankett "Hälsokontroll för anhöriga". Blanketten lämnas till vårdcentralens hälsosköterska som sedan kallar den anhörige till ett besök. Vid besöket används en hälsoenkät, det kan ingå provtagning, blodtryckskontroll och inte minst ett samtal om hur den anhörige mår och hur livet är hemma. Det finns möjligt till ett besök per år samt ett uppföljningssamtal året därpå.

Resultat

Anhörigsamordnaren får ingen direkt information om utfallet av hälsokontrollerna från vårdcentralen. Men anhöriga som varit på hälsokontroll berättar att de uppskattar detta mycket och i några fall har besöket resulterat i ett läkarbesök för vidare kontroll för ställningstagande till behandling. Omkring 20 anhöriga per år utnyttjar möjligheten att kostnadsfritt få en hälsokontroll.

Metoden Förmedla kontakt, Landstinget Uppsala län

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen i Uppsala län beslöt 2011 att ge uppdrag till hälso- och sjukvårdsdirektören att under två år genomföra ett projekt för att utveckla stödet till anhöriga vid Akademiska sjukhuset, Lasarettet i Enköping och inom Primärvården, i nära samarbete med länets kommuner. Uppdraget för projektet innebar att skapa metoder och modeller för ett hållbart stöd till anhöriga i samverkan med kommunerna och frivilligsektorn samt att implementera dessa vid Akademiska sjukhuset, Lasarettet i Enköping och Primärvården.

Syfte/mål

Syftet med projektet är att utveckla ett hållbart stöd till anhöriga inom hälso- och sjukvården i Landstinget i Uppsala län.

Ett av målen är att skapa metoder och modeller för ett hållbart stöd till anhöriga, dels inom landstinget och dels i samverkan med länets kommuner.

Målgrupp

Anhöriga som lämnar sjukhuset/lasarettet och återvänder hem till en förändrad livssituation.

Praktik

Metoden som utvecklats kallas ”förmedla kontakt”, vilket innebär att personalen har som rutin att erbjuda anhöriga kontakter med anhörigstödet i sin kommun. Personalen behöver inte göra några avvägningar eller värderingar och den anhörige behöver inte känna sig utpekad som mer behövande än någon annan. En blankett fylls i tillsammans med den anhöriga och postas till Anhörigcentrum i Uppsala som sedan förmedlar kontakten vidare till rätt kommun. Anhöriga får med sig skriftlig information om vad anhörigstöd är/kan vara och vad Socialtjänstlagen säger angående stöd till anhöriga. Information ges också om vad som kommer att hända när anhörigkonsulenter ringer upp.

Resultat

De tidiga resultaten är positiva. I en pilotstudie som genomfördes i november månad 2013 skedde ingen återinläggning inom 30 dagar, vilket är ett av delmålen med metoden ”Förmedla kontakt”. I studien förmedlades 83 kontakter fördelade på tre kommuner.

Anhörigutbildning, Sundsvalls kommun

Bakgrund

Sedan några år tillbaka samarbetar Psykosmottagningen, psykiatriska kliniken i Sundsvall och Anhörigcentrum i Sundsvalls kommun med en utbildning till anhöriga vars närstående har en psykossjukdom. Utbildningen har tillkommit som en del av det informationsutbyte som sedan tidigare funnits mellan verksamheterna.

Syfte/mål

Att ge information och kunskap om psykossjukdomar till anhöriga som hjälper och stödjer en närstående med psykossjukdom.

Målgrupp

Anhöriga, man, fru, sambo, barn, syskon, vänner, kollegor etc. som hjälper och stödjer närstående med psykossjukdom.

Praktik

Anhörigcentrum bjuder in till utbildningen som omfattar två timmar vid sex tillfällen.

Programmet innehåller bl.a.:

- Psykossjukdom – orsaker, diagnos, behandling och lagstiftning.
- Utredning av symtom och nedsatta funktioner.
- Rollen som anhörig – bemötande, förståelse och egna tankar.
- Bistånd och stödinsatser.
- Intresseföreningar och medverkan av en anhörig som delar med sig av egna erfarenheter.
- Case Management.
- Avslutning – hur går vi vidare?

De som deltar i utbildningen erbjuds att bilda en anhörigrupp/samtalsgrupp som ett stöd för anhöriga. Gruppen leds av personal från kommunen.

Resultat

Intresset är stort att delta i anhörigutbildningen och efterfrågan har medfört att utbildningen kommer att utökas med en sjunde träff och på grund av det stora intresset dubblas eventuellt utbildningen. Utvärderingen efter kursavslut gav följande svar:

Deltagarna anser att utbildningen varit bra:

Att få mer information och insikt, träffa andra i samma situation och att ha blivit uppmärksammas som anhörig.

Det som gav mest:

Information om psykossjukdomar, en anhörigs egen berättelse och sista gången.

Samverkan kring stöd till anhöriga, Region Gotland

Gotland utgör en enda kommun och heter Region Gotland. På Gotland finns inget landsting utan Region Gotland ansvarar för både primärkommunala uppgifter och landstingskommunala uppgifter som vård och kollektivtrafik.

Bakgrund

Hälso- och sjukvårdsnämnden och socialnämnden gjorde i december 2012 en överenskommelse avseende samverkan kring stöd till anhöriga. Enligt Socialtjänstlagen 5 kap 10 §, ska socialnämnden erbjuda stöd för att underlätta för personer som vårdar en långvarigt sjuk eller äldre närstående eller som stödjer en närstående som har funktionsnedsättning. Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 2c §, har hälso- och sjukvården en lagreglerad uppgift att förebygga ohälsa, sjukdom eller skada. Anhöriga som hjälper en närstående som inte längre klarar vardagen på egen hand har rätt till att få stöd. Om stress- och arbetsbelastningen blir för hög finns det risk att de anhöriga drabbas av sjukdom och ohälsa.

Syfte

Syften med överenskommelsen är att skapa en varaktig rutin mellan förvaltningarna så att kontakt tas i tidigt skede med anhöriga för att ge information och erbjuda stöd och att samverka för att anhöriga ska få adekvat information när de utför insatser till närstående.

Samverkan

All personal inom vård och omsorg har ett ansvar för att uppmärksamma anhöriga, som utför eller kommer att utföra insatser till närstående, så att möjlighet till stöd erbjuds. Socialförvaltningen erbjuder resurs i form av anhörigkonsulent och anhörigombud vars uppgift är att informera och ge stöd individuellt och i grupp. Vid enstaka tillfällen behövs speciell sakkunskap, till exempel medicinsk från hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Möjligheten ska finnas att personal med sådan kompetens ställs till förfogande för att ge information i anhörigrupper som socialförvaltningen arrangerar.

Rutin

En rutin har införts som innebär att information om regionens anhörigstöd ska lämnas till anhöriga av hälso- och sjukvården där behov kan förutses. Blanketten ”Intresseblankett för anhörigstöd” används för att informera regionens anhörigstöd om dessa personer. Socialförvaltningen ansvarar för att kontakta dem och registrera hur många anhöriga som på detta sätt blivit informerade av hälso- och sjukvården.

Resultat

Överenskommelsen är en viktig grund att börja på och att båda nämnderna står bakom stärker ställningen för de anhöriga. Uppföljning av överenskommelser sker årligen i samband med bokslut inom socialförvaltningen. Regionens medicinska sakkunskap har blivit en viktig resurs för personalen som arbetar med anhörigstöd. Under 2013 var det emellertid färre intresseanmälningar från hälso- och sjukvården än beräknat och nu pågår förnyat arbete med att implementera överenskommelsen i hälso- och sjukvården. Det har bland annat lett till att intresseanmälan från primärvårdens läkare och psykologer ökat.

Kris- och samtalsmottagningen för anhöriga, Stockholm

Bakgrund

Habilitering & Hälsa i Stockholms län erbjuder råd, stöd och behandling till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar och deras anhöriga. Kris- och samtalsmottagningen erbjuder psykologiskt stöd och psykoterapi och är ett komplement till det stöd som anhöriga erbjuds vid övriga enheter inom Habilitering & Hälsa. På mottagningen arbetar psykologer och socionomer, som även är legitimerade psykoterapeuter och som är vana vid situationer anhöriga kan ställas inför.

Syfte/mål

Samtalen kan röra sig om att hitta ett mer tillfredsställande sätt att förhålla sig till situationen, om oron inför framtiden, om familjerelationer eller om känslor av sorg, ilska och otillräcklighet.

Målgrupp

Kris- och samtalsmottagningen vänder sig till föräldrar, syskon, mor- och farföräldrar, partner, barn eller annan nära anhörig till personer som tillhör LSS-lagens personkrets. (Lagen om särskilt stöd) till exempel personer med utvecklingsstörning, rörelsenedsättning eller personer med en diagnos inom autismspektrat.

Praktik

Det behövs ingen remiss för att komma till Kris- och samtalsmottagningen. Anhöriga ringer själva och samtalet tas emot av en assistent. Därefter kontaktar en av mottagningens psykoterapeuter den anhörige för ett bedömningssamtal per telefon. Vid de första samtalen på mottagningen med terapeuten är målet att kartlägga och formulera en gemensam målsättning.

Det finns också möjlighet att välja en avgränsad samtalsserie, med upp till fyra samtal, med fokus på en mer avgränsad frågeställning. Anhöriga kan välja att komma själv, tillsammans med sin partner, med familjen eller med någon annan nära anhörig.

Resultat

En verksamhet som funnits sedan mitten av 1970-talet och som genom åren vuxit. Mottagningen har nu 8 heltidstjänster och tar emot drygt 450 anhöriga för psykologiskt stöd varje år. För mer information om anhörigas erfarenheter från Kris- och samtalsmottagningen Se länk <http://www.publicerat.habilitering.nu/sll/export/sites/sll/downloads/ar-du-anhorig-till-nagon-med-funktionsnedsattning.pdf>

– Vår son har en sjukdom och som gör att han blir sämre hela tiden, då behöver man mycket stöd för att orka. Det här är det enda ställe där vi kan ge oss tid att reflektera över vår situation tillsammans. Samtalen har nog hjälpt oss att hålla ihop äktenskapet.

– Vi valde en avgränsad samtalsserie och det är fantastiskt att bara några få samtal kunde göra oss lugnare. Nu har vi fått hjälp med hur vi kan bemöta vår dotter.

– Våra roller som man och hustru har helt förändrats och numera är jag vårdare åt min man. Det är tungt men skönt att få prata om alla mina motstridiga känslor och ovissheten inför framtiden.

Nationellt kompetenscentrum anhöriga – Nka – är en samarbetsresurs för att utveckla framtidens anhörigstöd

Nationellt kompetenscentrum anhöriga
Box 762
391 27 Kalmar
Telefon: 0480-41 80 20